

2025-01-13

Vårt diarienummer
KS 2024/1943 1.1.2Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Yttrande över promemorian - En modern krisreglering för verksamheter på skolområde

U2024/02201

Norrköpings kommun har som remissinstans getts möjlighet att inkomma med synpunkter gällande promemorian En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet genom ett yttrande.

Norrköpings kommun ger genom sitt yttrande både sina generella kommentarer om promemorian i sin helhet samt specifika synpunkter över ett antal av de förslag som presenteras. Det gäller i första hand de förslag som är relevanta för den kommunala nivån.

Generella synpunkter

Norrköpings kommun ställer sig generellt positiv till de förslag som presenteras i promemorian.

Kommunen uppfattar förslagen som en modernisering av gällande bestämmelser i lagstiftningen om verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Vi delar värderingen att olika aktörers ansvarsområden och befogenheter ska tydliggöras på förhand så långt som möjligt. Det bidrar till att optimera förutsättningarna för att samhället kan respondera med kraft, tydlighet och en samlad förmåga vid kriser eller allvarliga störningar. Att ge både barn, ungdomar och vuxna fortsatta möjligheter till utbildning och lärande är angeläget utifrån både individens perspektiv, arbetslivets behov samt för samhällets samlade beredskap och motståndskraft.

Norrköpings kommun uppfattar det även som positivt att olika typer av huvudmän regleras av samma bestämmelser samt att kommunen ges ett samordningsansvar vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Det bidrar med bättre förutsättningar för enhetlig och effektiv kommunikation och minskar risken för otydlighet och informationssäkerhet. Det skulle annars kunna inverka negativt på elevers möjligheter att ta del av undervisning.

6.3.2 - Tillfällig stängning av verksamheter vid fredstida krissituationer

Norrköpings kommun uppfattar det som positivt att ett nytt bemyndigande införs som ger regeringen möjlighet att vid fredstida krissituationer meddela föreskrifter om att samtliga verksamheter kan stängas tillfälligt. Det möjliggör att snabba beslut kan fattas för att skydda elever och personal i akuta krissituationer, vilket minskar riskerna för hälsa, säkerhet och utsatthet. Det ger samtidigt regeringen flexibilitet att hantera oväntade händelser som påverkar skolverksamheten, vilket kan stärka samhällets beredskap.

7.1 Utökat ansvar för enskilda huvudmän under höjd beredskap

Norrköpings kommun uppfattar det som positivt att enskilda huvudmän så långt som möjligt ska omfattas av författningsbestämmelserna vid höjd beredskap. Genom att ge enskilda huvudmän samma ansvar som kommunala skolor blir det tydligare vilka krav och skyldigheter som gäller under krisförhållanden.

Ökad enhetlighet i regelverket innebär att elever i både friskolor och kommunala skolor har samma rätt till kontinuerlig utbildning och omsorg, även under krissituationer. Detta skapar en mer sammanhållen krishantering och förenklar kommunernas arbete med att samordna insatser och stödåtgärder under krisförhållanden. Detta säkerställer även att friskolor är förberedda på att hantera en rad olika krisscenarier, vilket kan skapa en tryggare skolmiljö.

7.2.1/8.2 – Behov av omsorg för barn vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet

Norrköping kommun ställer sig positiv till förslagen om att säkerställa omsorg för barn vars vårdnadshavare har samhällsviktiga roller. Genom att säkerställa omsorg för barn vars vårdnadshavare har samhällsviktiga roller, skapas en trygghet och stabil grund för att viktiga samhällsfunktioner kan fortsätta fungera även under krissituationer. Detta minskar risken för att målgruppen tvingas stanna hemma på grund av samhällets oförmåga att erbjuda barnomsorg.

Med avseende på förslaget om att även barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av särskilt stöd i sin utveckling ska erbjudas förskola och fritidshem, vill kommunen betona att för de barnen är det särskilt viktigt med kontinuitet och rutiner. Ett permanent krav på omsorg innebär att dessa barn får rätt till stöd även vid kriser. Förslaget innebär att huvudmän behöver ha mer förberedda planer och strukturer för kriser, vilket gör det lättare att agera snabbt och effektivt när en situation uppstår. Det kan även minska stress och osäkerhet hos personal och vårdnadshavare genom att tydligt ange ansvaret för omsorg under kris.

Kommunen vill samtidigt lyfta att erbjuda kontinuerlig omsorg till barn i behov kräver att skolorna har tillgång till personal och resurser även under krissituationer. Vid hög sjukfrånvaro eller personalbrist kan det vara svårt att upprätthålla omsorgen, särskilt om krisen är långvarig. Under omfattande kriser, där resurserna är kraftigt begränsade, kan det vara utmanande att avgöra vilka barn som ska prioriteras för omsorg, särskilt om både samhällsviktiga yrkesutövare och barn med särskilda behov kräver uppmärksamhet.

7.3.3/8.3.3 – Möjlighet till fjärr- och distansundervisning

Norrköpings kommun ställer sig positiva till förslagen att det ska bli lättare att ställa om och bedriva distansundervisning både vid höjd beredskap och fredstida kriser. Det är positivt med möjligheter till snabbare omställning till fjärr- och distansundervisning vid fredstida kriser och höjd beredskap utan ansökan. Det främjar en snabb och flexibel övergång vid akuta kriser, vilket kan säkerställa att undervisningen inte avbryts.

Det är samtidigt viktigt att betona att alla elever kanske inte har tillgång till nödvändig digital teknik, en stabil internetuppkoppling eller en stödjande hemmiljö, vilket kan skapa eller förstärka ojämlikhet, särskilt för elever från socioekonomiskt utsatta hem eller med särskilda behov. Distansundervisning ställer också krav på självdisciplin och kan påverka undervisningskvaliteten negativt, särskilt i praktiska orienterade ämnen. För elever med särskilda behov kan distansundervisning vara särskilt utmanande då de ofta är beroende av direkt stöd från pedagoger och specialutbildad personal.

7.3.1/8.3.1 – Kommunen ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning.

Norrköpings kommun instämmer med förslaget då det säkerställer att alla barn får den utbildning de har rätt till. Det skyddar också barnens rättigheter under extrema förhållanden.

7.4/8.4 – Behov av kompetensförsörjning

Norrköpings kommun uppfattar värdet av att prioriteringar kan behöva göras i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning om det inte är möjligt att bedriva all undervisningsverksamhet vid höjd beredskap och fredstida krissituationer. Det är rimligt att det är utbildningar som har betydelse för samhällsviktig verksamhet som främst bör prioriteras. Kommunen uppfattar även rimligheten i att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gör prioriteringen om vilka utbildningar som har betydelse för samhällsviktig verksamhet.

Kommunen vill samtidigt betona vikten av att prioriteringen görs i samråd med Skolverket och representanter för kommunsektorn. Det är angeläget att

prioriteringar som görs i en situation av höjd beredskap och fredstida krissituationer tar i beaktande den utbildningskapacitet eller personella resurser som finns tillgängliga, där behoven och förutsättningarna kan skilja sig åt mellan olika delar av landet. Genom att främja samordning mellan mål och medel stärks samhällets samlade förmåga att respondera till akuta störningar.

Det kan även finnas olika pedagogiska och didaktiska perspektiv som bör tas i beaktande när prioriteringen görs för att den undervisning som prioriteras ger eleverna de bästa förutsättningarna till ett ändamålsenligt lärande, givet den stress för både individerna och samhället som en situation med höjd beredskap kommer att innebära.

Efter att en situation med höjd beredskap är över kan det vara viktigt att följa upp och synliggöra konsekvenserna för eleverna och samhället av de utbildningar som kan ha prioriterats ned eller helt upphört under en period.

7.5.1/8.5 – Samtliga verksamheter ska ha en plan för verksamheten

Norrköpings kommun välkomnar förslaget och ser det som positivt att kravet om krisplan omfattar samtliga huvudmän inom skolväsendet. Upprättandet av en krisplan för samtliga skolverksamheter innebär att verksamheterna är bättre förberedda, både mentalt, organisatoriskt och praktiskt för hur bör agera, om och när en situation med höjd beredskap och fredstida krissituationer inträffar. Det kan främja ett mer proaktivt förhållningssätt och öka tryggheten för både elever, personal och föräldrar.

Kommunen vill samtidigt påpeka att det är viktigt att krisplanen blir ett levande dokument som utgör en utgångspunkt för att medvetandegöra och praktiskt förbereda verksamheterna för olika scenarion som kan uppstå.

7.5.2 – Krisplanen ska tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen

Norrköpings kommun ställer sig positiv till förslaget och uppfattar rimligheten i att krisplaner tas fram utifrån riktlinjer, och inte som nu, genom samråd med specifika myndigheter. Det kommer främja såväl kvalitet som enhetlighet samtidigt som det finns en flexibilitet för aktörer inom skolväsendet att anpassa sin plan utifrån lokala förutsättningar.

7.6/8.6 – Ett samordningsansvar för kommunerna

Norrköpings kommun ställer sig positiv till förslaget och uppfattar det som naturligt att ansvaret läggs på kommunerna. Kommunen uppfattar att det är oerhört viktigt med en tydlig, effektiv och tillförlitlig kommunikation och informationsdelning när allvarliga samhällsstörningar uppstår. Det bidrar till att hantera och minimera störningens effekter, främjar värdet av samordnade åtgärder, samt kan bidra till att skapa lugn och tillit i en utsatt situation. Det bidrar således till att stärka samhällets samlade förmåga att respondera där

kommunen är den bäst lämpade aktören att kommunicera med samtliga skolverksamheter inom sitt geografiska område.

7.7 – Resurser ska inte kunna tas från kommunens gymnasieskola och vuxenutbildning

Norrköpings kommun välkomnar förslaget som uppfattas som en relevant modernisering av gällande bestämmelser. Som det konstateras i promemorian finns det helt andra förutsättningar idag att driva utbildningsverksamhet genom fjärr och distans än när den nu rådande bestämmelsen beslutades.

Den kommunala vuxenutbildningen i synnerhet har redan omfattande erfarenheter av att genomföra undervisning genom fjärr eller distans. Vuxenutbildningen är samtidigt väl förtrogen med olika undervisningsupplägg, format och metoder som responderar till vuxna lärandes oerhört skiftande levnadsomständigheter samt utifrån individuella behov och förutsättningar. De erfarenheterna kan vara särskilt viktiga att ta fasta på, om och när situationer av höjd beredskap inträffar, och då inte enbart av beredskapsskäl, utan även för att främja individuell och social anpassning samt för samhällets motståndskraft.

9.1 - Införande av begreppet “allvarliga störningar av lokal art”

Norrköpings uppfattar det som positivt att det införs ett nytt begrepp som kan tillämpas vid lokala störningar som inte uppfyller kriterierna för begreppet fredstida krissituation. Genom att ge huvudmän mandat att själva besluta om fjärrundervisning vid lokala kriser kan de agera omedelbart och undvika onödiga avbrott i undervisningen. Detta minskar beroendet av centrala beslut och ger skolorna frihet att anpassa sig efter situationens behov.

Denna förändring gör att skolor snabbare kan ta beslut för att säkerställa elevers och personals säkerhet. Om en lokal störning, som en brand eller annan allvarlig händelse inträffar, kan skolan omedelbart flytta undervisningen till en digital plattform, vilket minskar risken för att elever och personal utsätts för farliga situationer. Med detta nya begrepp kan skolor inkludera lokala kriser i sina krisplaner, vilket gör dem mer förberedda på ett bredare spektrum av händelser. Detta stärker skolans krisberedskap på lokal nivå och bidrar till en mer omfattande krishantering.

NORRKÖPINGS KOMMUN

Olle Vikmång
kommunstyrelsens ordförande